

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Mikołaj Pawlak

Warszawa, 29 listopada 2019 roku

ZSS.422.20.2019.BW

Pan
Łukasz Szumowski
Minister Zdrowia

ponownie chciałbym zwrócić uwagę Pana Ministra na ryzyka związane z narastającym problemem nadwagi i otyłości wśród najmłodszych obywateli.

Ostatnio ukazało się stanowisko Pana Jarosława Pinkasa - Konsultanta Krajowego w dziedzinie zdrowia publicznego, pełniącego również funkcję Głównego Inspektora Sanitarnego – w którym wskazuje on, że częstość występowania otyłości wzrasta na całym świecie. Obecnie ponad 1,9 miliarda ludzi po 18. roku życia ma nadmierną masę ciała (39%), z czego aż 650 mln stanowią osoby otyłe (13% populacji). Wśród dzieci w wieku 5-19 lat 18% ma nadwagę, a 7% jest otyłych. W Polsce skala problemu nadwagi i otyłości jest również bardzo duża. Niepokój wzbudza to, że polskie dzieci są zaliczane od kilku lat do najszybciej tyjących w Europie ¹.

Ekspertcy prognozują, że do 2030 r. z otyłością będzie borykać się co najmniej połowa mieszkańców Europy, a młode pokolenie będzie żyło znacznie krócej od swoich rodziców.

Instytut Żywności i Żywienia alarmuje o konieczności pilnej reakcji i podjęcia kroków związanych ze skuteczną profilaktyką zapobiegania nadwagi i otyłości, bowiem w ciągu ostatnich 40 lat otyłość stała się światową plagą. Instytut Żywności i Żywienia wskazuje, że już ponad 22% polskich uczniów zmagają się z nadwagą i otyłością ².

Wśród czynników sprzyjających rozwojowi otyłości wymienia się niewłaściwy styl życia, w tym nieprawidłowe nawyki żywieniowe. Spożywane przez dzieci i młodzież niezdrowych przekąsek między posiłkami i napojów o znacznej zawartości cukru oraz wysokotłuszczowych i wysoko przetworzonych produktów stanowi źródło nadmiarowych

¹ Jarosław Pinkas, Stanowisko Konsultanta Krajowego w dziedzinie Zdrowia Publicznego w sprawie podjęcia dyskusji na temat przyjęcia regulacji zmierzających do ograniczenia spożycia produktów wysokosłodzonych, w tym napojów, <https://gis.gov.pl/zdrowie/stanowisko-konsultanta-krajowego-w-dziedzinie-zdrowia-publicznego-w-sprawie-podjecia-dyskusji-na-temat-przyjecia-regulacji-zmierzajacych-do-ograniczenia-spozycia-produktow-wysokoslodzonych-w-tym-napoju/>;

² Instytut Żywności i Żywienia, IŻŻ alarmuje: co 5 dziecko ma nadwagę lub otyłość, <https://everethnews.pl/newsy/izz-alarmuje-co-5-polskie-dziecko-ma-nadwage-lub-otylosc/>;

kalorii, a tym samym jest czynnikiem sprzyjającym rozwojowi epidemii otyłości³. Po słodkie napoje sięgają dzieci już w wieku od 3 lat⁴. M.in. napoje energetyzujące w swoim składzie zawierają bardzo dużą ilość węglowodanów (które mają m.in. negatywny wpływ na szkliwo nazębne⁵). Napoje energetyzujące piją coraz młodsze dzieci, już nawet kilkuletnie. Badania wskazują, że odsetek dzieci pijących napoje energetyzujące w Polsce wynosi 12%.⁶

Przyjmowanie dużej dawki kalorii w postaci węglowodanów prostych może być czynnikiem rozwoju insulinooporności. Za Instytutem Zdrowia Publicznego – Państwowym Zakładem Higieny i Komitetem Zdrowia Publicznego Polskiej Akademii Nauk należy wskazać m.in., że z czynnikami ryzyka wynikającymi ze stylu życia, a zwłaszcza z otyłością, związany jest ciągły przyrost liczby chorych na cukrzycę, która jest jednym z głównych problemów zdrowotnych w Polsce, gdzie liczba chorych, powikłań i chorób współistniejących stale rośnie.⁷ Dlatego eksperci wskazują m.in. na potrzebę, aby spożycie napojów wzbogacanych w cukier uległo maksymalnemu ograniczeniu⁸.

W latach 2017-2019 były kierowane do Pana Ministra wystąpienia generalne Rzecznika Praw Dziecka poruszające zagadnienia problemu nadwagi i otyłości u dzieci (ZSS.422.44.2017.KS⁹) oraz spożywania przez dzieci napojów energetycznych - o dużej zawartości cukru¹⁰ (ZSS.422.16.2019.BW).

Oczywiście dotychczasowe działania resortu zdrowia na rzecz rozwiązania problemów zdrowotnych dzieci związanych z ich nieprawidłowym odżywianiem, takie jak m.in.:

- 1) rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz. U. poz. 1154) czy
- 2) działania określone w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2016-2020¹¹,

³ Tamże, <https://gis.gov.pl/zdrowie/stanowisko-konsultanta-krajowego-w-dziedzinie-zdrowia-publicznego-w-sprawie-podjecia-dyskusji-na-temat-przyjecia-regulacji-zmierzajacych-do-ograniczenia-spozycia-produktow-wysokoslodzonych-w-tym-napo/>;

⁴ Mgr inż. Iwona Gielecińska, mgr inż. Katarzyna Świdorska, Napoje energetyzujące znaczącym źródłem kofeiny w diecie dzieci, <https://ncez.pl/dzieci-i-mlodziez/dzieci-przedszkolne-i-szkolne/napoje-energetyzujace-znaczącym-źródłem-kofeiny-w-diecie-dzieci>

⁵ Anna Dulcka, Co się kryje w napojach energetycznych? <https://www.aptekagemini.pl/poradnik/zdrowe-odzywianie/sie-kryje-napojach-energetyzujacych/>;

⁶ Raport Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA), opracowany na podstawie danych z 16 krajów europejskich

⁷ Podsumowanie Projektu ROZPOWSZECHNIENIE CUKRZYCY I KOSZTY NFZ – A.D. 2017 <https://www.pzh.gov.pl/wp-content/uploads/2019/09/Rozpowszechnienie-cukrzycy-i-koszty-NFZ-a.d.-2017-1.pdf>

⁸ Klaudia Plajzer, Napoje energetyzujące – co to takiego? <https://www.akademiadietetyki.pl/dietetyka/napoje-energetyzujace-co-to-takiego/>;

⁹ Wystąpienia generalne w sprawie ZSS.422.44.2017.KS z: 6 listopada 2017 r., 17 maja 2018 r. oraz 12 czerwca 2018 r.;

¹⁰ Wystąpienie Rzecznika Praw Dziecka z 18.07.2019 r.

¹¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2016 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020 (Dz.U. 2016 poz. 1492).

- są zasadne i słuszne. Jednak w mojej ocenie, zagadnienie przedstawione na wstępie nadal wymaga podejmowania kolejnych działań systemowych, zarówno związanych ze skuteczną profilaktyką zapobiegania nadwadze i otyłości u najmłodszych, jak również działań edukacyjnych, ukierunkowanych na podniesienie świadomości wśród dzieci i ich przedstawicieli ustawowych, że spożycie m.in. napojów wzbogacanych w cukier - w tym napojów energetyzujących – oraz produktów o wysokiej zawartości cukrów i tłuszczów jest szkodliwe dla zdrowia.

Efektem podjętych działań powinno być m.in. maksymalne ograniczenie konsumpcji produktów o znacznej zawartości cukru. Postulat ten jest zbieżny z rekomendacją Instytutu Żywności i Żywienia, zgodnie z którą zachodzi potrzeba pilnej reakcji oraz konieczność podjęcia kroków związanych ze skuteczną profilaktyką zapobiegania nadwagi i otyłości.

Podsumowując, obecne rozwiązania nie są wystarczające dla zahamowania wzrostu liczby dzieci z nadwagą i dzieci otyłych. Wskazują na to liczne badania i analizy. O tym, że należy podejmować dalsze działania na rzecz ograniczania problemów zdrowotnych powodowanych złymi nawykami żywieniowymi m.in. dzieci i młodzieży oraz działań na rzecz ograniczania dostępu do „niezdrowych” produktów spożywczych informowały w ostatnim czasie takie podmioty jak Najwyższa Izba Kontroli,¹² Instytut Żywności i Żywienia oraz Konsultant Krajowy w dziedzinie zdrowia publicznego.

Na podstawie art. 10a i art. 11 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2017 r. poz. 922, z późn. zm.) zwracam się z prośbą o przedstawienie planowanych działań resortu zdrowia w ww. obszarze w rozpoczynającej się kolejnej kadencji Rady Ministrów w tym zakresie. Proszę także o przekazanie informacji na temat decyzji Ministra Zdrowia w kwestii dodania do obecnych świadczeń *specjalistycznej konsultacji dietetycznej* dostępnej dla pacjentów w ramach świadczenia w ambulatoryjnej opiece specjalistycznej.

¹² M.in. wyniki kontroli:

<https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/nik-o-zdrowym-zywieniu-w-szkolach.html> oraz <https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/zdrowie/e-w-zywnosci-bez-kontroli.html> oraz <https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/zdrowie/opieka-zdrowotna-nad-dziecmi-i-mlodzieza.html>

